

ВИЩИЙ АНТИКОРУПЦІЙНИЙ СУД

Р І Ш Е Н Н Я ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

21 серпня 2023 року

м.Київ

Вищий антикорупційний суд у складі колегії суддів
Широкої К. Ю. (суддя-доповідач), Олійник О. В., Саландяк О. Я.,
за участю секретаря судового засідання Севрюк К. А.,

від позивача — представників Міністерства юстиції Туліна Р. А., Петрової Є. С.,

розглянувши у відкритому судовому засіданні в залі суду в м. Києві адміністративну справу за позовною заявою Міністерства юстиції України до Міністерства оборони Республіки Білорусь, третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору – Акціонерного товариства «Мотор Січ», про застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції»,

ВСТАНОВИВ:

1. Історія провадження та суть адміністративного позову

16 серпня 2023 року до Вищого антикорупційного суду надійшов адміністративний позов Міністерства юстиції України (далі – Позивач або Мін'юст) до Міністерства оборони Республіки Білорусь (далі – МО РБ або Відповідач), в якій просить застосувати до Міністерства оборони Республіки Білорусь санкцію, передбачену пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції» та стягнути в дохід держави майно, яке належить МО РБ, а саме:

- авіаційний двигун AI-25ТЛ № 7082521100115;
- повітряний стартер СВ-25ТЛ № 921032, який був переданий разом із авіаційним двигуном.

Обґрунтовуючи свої вимоги, Позивач зазначив про те, що рішенням Ради національної безпеки і оборони України (далі – РНБО) від 19 жовтня 2022 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)», що введене в дію указом Президента України від 19 жовтня 2022 року № 726/2022 до Міністерства оборони Республіки Білорусь застосовано санкцію у виді блокування активів строком на 10 років. На думку Позивача, з урахуванням чинного рішення РНБО від 19.10.2022, підставою до застосування відносно Міністерства оборони Республіки Білорусь санкції у виді стягнення активів в дохід держави є підпункт «г» п. 1, підпункти «а» та «в» п. 2 абз. 4 ч. 1 ст. 5-1 Закону України «Про санкції».

Відповідно до частини 5 статті 22 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) Вищий антикорупційний суд вирішує адміністративні справи щодо застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції», як суд першої інстанції.

Ухвалою Вищого антикорупційного суду від 16 серпня 2022 року відкрито провадження в адміністративній справі, Відповідачу запропоновано подати до суду відзив на адміністративний позов у відповідності до вимог статті 162 КАС України. Вказаною ухвалою залучено в якості третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору Акціонерне товариство «Мотор Січ» (далі – АТ «Мотор Січ»).

Відповідач правом на подання відзиву на позовну заяву не скористався, про відкриття провадження у справі був проінформований шляхом направлення ухвали суду та повістки про виклик на офіційну електронну адресу (з підтвердженням отримання електронного листа), опублікування ухвали про відкриття провадження та повістки про виклик на офіційному сайті Вищого антикорупційного суду на вебпорталі судової влади України.

Від третьої особи, що не заявляє самостійних вимог – АТ «Мотор Січ» жодних заяв, клопотань, письмових пояснень по суті спору не надходило, про відкриття провадження у справі третю особу повідомлено шляхом направлення ухвали суду та повістки про виклик на офіційні електронну та поштову адреси, телефонограми про виклик в судове засідання, опублікування ухвали про відкриття провадження на офіційному сайті Вищого антикорупційного суду на вебпорталі судової влади України.

17 серпня 2023 року Позивачем до суду направлено клопотання про долучення до матеріалів справи доказів направлення учасникам справи позовної заяви з додатками та доказів розміщення повідомлення про подання позову на офіційному вебсайті Мін'юсту.

Інших клопотань, пояснень або заперечень від учасників адміністративного провадження до суду не надходило.

Відповідно до ч. 6 ст. 162 та ч. 2 ст. 175 КАС України, у разі ненадання відповідачем відзиву у встановлений судом строк без поважних причин, суд вирішує справу за наявними в ній матеріалами.

Відповідно до частини 5 статті 283-1 КАС України, позовна заява розглядається в судовому засіданні з повідомленням про дату, час та місце судового засідання позивача та особи, щодо якої ставиться питання про застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції».

Відповідно до приписів ч. 3 ст. 268 та ч. 5 ст. 283-1 КАС України неприбуття у судове засідання учасника справи та/чи їх представників, повідомлених про дату, час та місце судового засідання, не перешкоджає розгляду позовної заяви по суті та не може бути підставою для зупинення строків її розгляду, відкладення засідання на інший час чи дату або оголошення перерви у судовому засіданні.

2. Позиція сторін в судовому засіданні

В судовому засіданні представники Позивача Тулін Р. А., Петрова Є. С., підтримали доводи, викладені в позовній заяві та просили її задовільнити. Також в судовому засіданні 21.08.2023 представники Позивача долучили документи на підтвердження продовження дії правового режиму воєнного стану та відомості з офіційного вебсайту УВКПЛ ООН про кількість жертв серед цивільного населення, спричинених військовими діями.

Представники Відповідача – Міністерства оборони Республіки Білорусь та третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору – АТ «Мотор Січ», у судове засідання не з'явились, про причини неявки не повідомили.

Вирішуючи питання про можливість розгляду адміністративного позову за їх відсутності, суд виходить з такого.

Згідно з приписами ч. 1, 2 ст. 268 КАС України у справах, визначених, зокрема, статтею 283-1 КАС України, щодо подання позовної заяви та про дату, час і місце розгляду справи суд негайно повідомляє відповідача та інших учасників справи шляхом направлення тексту повістки на офіційну електронну адресу, а за її відсутності

– кур'єром або за відомими суду номером телефону, факсу, електронною поштою чи іншим технічним засобом зв'язку. Учасник справи вважається повідомленим належним чином про дату, час та місце розгляду справи, визначеної частиною першою цієї статті, з моменту направлення такого повідомлення працівником суду, про що останній робить відмітку у матеріалах справи, та (або) з моменту оприлюднення судом на веб-порталі судової влади України відповідної ухвали про відкриття провадження у справі, дату, час та місце судового розгляду.

Суд вважає, що у даному випадку Відповідач та третя особа, що не заявляє самостійних вимог на предмет спору, були належним чином повідомлені про відкриття провадження у справі і про дату, час та місце розгляду справи шляхом:

- опублікування на вебпорталі судової влади України ухвали про відкриття провадження від 16.08.2023 (т. 2 а. с. 23);
- опублікування на вебпорталі судової влади України оголошення про виклик до суду Відповідача на 21.08.2023 (т. 2 а. с. 24);
- направлення повістки про виклик в судове засідання за відомою суду поштовою адресою третьої особи (т. 2 а. с. 6-9);
- направлення телефонограми про виклик в судове засідання на 21.08.2023 третьої особи (т. 2 а. с. 25);
- направлення копії ухвали про відкриття провадження від 16.08.2023 та повістки про виклик в судове засідання на 21.08.2023 о 16:30 год. на відомі суду електронні адреси Відповідача (uzvvt@mod.mil.by) та третьої особи (motor@motorsich.com) (т. 2 а. с. 10-14)

Також на офіційному вебсайті Міністерства юстиції України розміщено повідомлення про подання Мін'юстом позову до МО РБ про застосування санкції, передбаченої п. 1-1 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про санкції» (т. 2 а. с. 19).

З огляду на викладене, суд вважає, що у справі вжито всіх можливих заходів щодо належного та завчасного повідомлення учасників справи про здійснення судового розгляду цього адміністративного позову, про дати призначених судових засідань, наслідки неприбуття до суду. Суд вважає, що зазначені заходи є достатніми для того, щоб бути переконаним щодо належного повідомлення учасників справи.

За таких обставин, суд вважає за можливе здійснити розгляд даної адміністративної справи за відсутності вказаних вище осіб.

Ненадання відзиву та пояснень, неприбуття у судове засідання учасників справи та/чи їх представників не перешкоджає розгляду позовної заяви по суті (ч. 6 ст. 162, ч. 5 ст. 283-1 КАС України). Відповідно до ч. 2 ст. 175 КАС України у разі ненадання відповідачем відзиву у встановлений судом строк без поважних причин, суд вирішує справу за наявними в ній матеріалами.

Адміністративний позов розглянуто за вимогами положень ст. 283-1 КАС України.

3. Оцінка та мотиви суду

Заслухавши пояснення представників Позивача, з'ясувавши в судовому засіданні усі фактичні обставини справи, на яких ґрунтується позов, об'єктивно, всебічно, повно оцінивши докази, які мають значення для розгляду справи і вирішення спору по суті, судом встановлено таке.

Міністерство оборони Республіки Білорусь (адреса: 220034, Республіка Білорусь, м. Мінськ, вул. Комуністична, 1, обліковий номер платника податків 100864035) – республіканський орган державного управління, який реалізує у межах своєї компетенції державну політику в галузі оборони Республіки Білорусь, здійснює керівництво її Збройними Силами, їх підготовкою до виконання завдань із забезпечення військової безпеки та збройного захисту Республіки Білорусь. Міністерство оборони Республіки Білорусь є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в банках, печатку із зображенням Державного герба Республіки Білорусь. Майно Міноборони є власністю Республіки Білорусь і закріплене за ним на праві оперативного управління (т. 1 а. с. 35-44).

Судом встановив, що позивач стверджує про те, що Міністерство оборони Республіки Білорусь, будучи центральним органом державної влади в сфері національної безпеки, а також органом відповідальним за забезпечення та дотримання норм міжнародного права на території Республіки Білорусь, реалізуючи координаційні повноваження з питань військового і військово-технічного співробітництва з іноземними державами, діючи в інтересах військово-політичного керівництва Російської Федерації, з метою вчинення дій направлених на повномасштабне вторгнення на територію сусідньої суверенної держави – України, сприяло взяттю участі в організації підготовки збройної агресії проти України, організації безпосередньої збройної агресії проти України, надає державі-агресору у користування території, цивільну та військову інфраструктуру, а також вчиняє дії направлені на постачання/надання, зберігання зброї, боєприпасів, вибухових речовин, військової чи спеціальної техніки, інших засобів та знарядь необхідних для здійснення збройної агресії проти України.

Рішенням РНБО від 19 жовтня 2022 року (введене в дію указом Президента України від 19 жовтня 2022 року № 726/2022) до Міністерства оборони Республіки Білорусь як юридичної особи застосовано санкцію у виді блокування активів строком на 10 років (т. 1 а. с. 50), що є підставою для подальшого застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції» у вигляді стягнення активів в дохід держави, яка має винятковий характер і застосовується лише за умови, що на відповідну фізичну чи юридичну особу в порядку, визначеному цим Законом, вже накладено санкцію у виді блокування активів.

Норми права, які застосував суд, та мотиви їх застосування

Санкції є спеціальними економічними та іншими обмежувальними заходами, які застосовуються з метою захисту національних інтересів, національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України, протидії терористичній діяльності, а також запобігання порушенню, відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів громадян України, суспільства та держави (ч. 1 ст. 1 Закону України «Про санкції»).

Одним із особливих видів санкцій, які Україна може застосовувати (накладати) відповідно до Закону України «Про санкції», є санкція, передбачена п. 1-1 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про санкції» у виді стягнення в дохід держави активів, що належать фізичній або юридичній особі, а також активів, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчинити дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними.

Стягнення в дохід держави активів фізичних та юридичних осіб додана пунктом 1-1 частини 1 статті 4 до Закону України «Про санкції» на підставі Закону України № 2257-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб» від 12.05.2022, який набрав чинності 24.05.2022 (далі – Закон № 2257-IX).

Санкція, передбачена пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції», має винятковий характер та може бути застосована лише щодо фізичних та юридичних осіб, які своїми діями створили суттєву загрозу національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України (в тому числі шляхом збройної агресії чи терористичної діяльності) або значною мірою сприяли (в тому числі шляхом фінансування) вчиненню таких дій іншими особами.

Зазначена санкція застосовується рішенням Вищого антикорупційного суду за позовом центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері стягнення в дохід держави активів осіб, щодо яких застосовано санкції (ч. 1, 6, 7 ст. 283-1 КАС України, ч. 2 ст. 5-1 Закону України «Про санкції»). Таким центральним органом виконавчої влади, відповідно до п. 1 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 228 від 02.07.2014, є Міністерство юстиції України (з урахуванням змін, внесених постановою Кабінету Міністрів України від 27.05.2022 № 635).

Ця санкція може бути застосована:

- 1) лише в період дії правового режиму воєнного стану чи після його припинення або скасування (якщо позовну заяву про застосування цієї санкції подано в період дії правового режиму воєнного стану);

2) лише щодо осіб, на яких накладено санкцію у виді блокування активів за рішеннями РНБО, прийнятими після набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб» (умови, визначені ч. 1 ст. 5-1 Закону України «Про санкції»).

У судовому засіданні було встановлено, що станом як на дату подання цієї позовної заяви до суду, тобто 16 серпня 2023 року, так і на дату прийняття рішення у справі – 21 серпня 2023 року в Україні діє правовий режим воєнного стану, який був введений на підставі указу Президента України № 64/2022 від 24.02.2022 (затверджений Законом України № 2102-IX від 24.02.2022) та неодноразово продовжений, останній раз – указом Президента України від 26.07.2023 № 451/2023, (затверджений Законом України № 3275-IX від 27.07.2023) з 18 серпня 2023 року строком на 90 діб, тобто до 15 листопада 2023 року.

На підставі пункту 554 рішення РНБО від 19 жовтня 2022 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)», введеного в дію Указом Президента України від 19.10.2022 № 726/2022, до Міністерства оборони Республіки Білорусь було застосовано санкцію у вигляді блокування активів строком на 10 років (т. 1 а. с. 50).

Отже, санкція у виді блокування активів застосована належними суб'єктами та після набрання чинності Законом України № 2257-IX, тобто після 24.05.2022. Рішення РНБО від 19.10.2022 та Указ Президента України від 19.10.2022 № 726/2022 є чинними, матеріали справи не містять відомостей щодо їх оскарження чи скасування.

Дії МО РБ, які встановлені в ході судового розгляду, вчинялись до 24.05.2022 (до набрання Законом України № 2257-IX чинності), та після вказаної дати. При цьому, рішення РНБО, яким на МО РБ накладено санкцію у виді блокування активів прийняте 19.10.2022.

З огляду на це, суд зазначає, що підставами застосування санкцій у виді блокування активів фізичних та юридичних осіб згідно з п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про санкції» є дії фізичної та юридичної особи, які створюють реальні та/або потенційні загрози національним інтересам, національній безпеці, суверенітету і територіальній цілісності України, сприяють терористичній діяльності та/або порушують права і свободи людини і громадянина, інтереси суспільства та держави, призводять до окупації території, експропріації чи обмеження права власності, завдання майнових втрат, створення перешкод для сталого економічного розвитку, повноцінного здійснення громадянами України належних їм прав і свобод, які виникли з моменту набуття чинності Закону України «Про санкції» у 2014 році.

Норма, зазначена у п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про санкції», в цій частині діяла з 12.09.2014. Це свідчить про те, що Відповідач мав бути обізнаним про можливість запровадження до нього санкцій з боку держави Україна, у тому числі й блокування активів, у випадку вчинення вищезазначених дій.

У цій частині рішення РНБО про накладення санкції у виді блокування активів Міністерства оборони Республіки Білорусь з точки зору дії норми у часі відповідає як теоретичним підходам щодо дії нормативно-правових актів у часі, так і статті 58 Конституції України. На це вказує те, що спочатку був прийнятий закон, який передбачав наслідки за певні дії, а вже після набуття чинності закону, Відповідач вчиняв дії, які є підставами для застосування санкції у виді блокування активів як передумови застосування санкції у виді стягнення в дохід держави активів, що належать фізичній або юридичній особі.

Викладене свідчить про наявність обох обов'язкових умов, передбачених абз. 2 ч. 1 ст. 5-1, абз. 2 ч. 3 ст. 6 Закону України «Про санкції», для застосування до МО РБ санкції у виді стягнення в дохід держави активів.

Для такого виду санкцій, як стягнення активів у дохід держави, визначено окремий перелік суб'єктів, до яких їх може бути застосовано (ст. 5-1 Закону України «Про санкції»).

Відповідно до ч. 2 ст. 1 Закону України «Про санкції» санкції можуть застосовуватися з боку України по відношенню до іноземної держави, іноземної юридичної особи, юридичної особи, яка знаходиться під

контролем іноземної юридичної особи чи фізичної особи-нерезидента, іноземців, осіб без громадянства, а також суб'єктів, які здійснюють терористичну діяльність.

Відповідно до Положення про Міністерство оборони Республіки Білорусь, затвердженого указом Президента Республіки Білорусь від 07.12.2006 № 719 МО РБ є республіканським органом державного управління, який реалізує у межах своєї компетенції державну політику в галузі оборони Республіки Білорусь, здійснює керівництво її Збройними Силами, їх підготовкою до виконання завдань із забезпечення військової безпеки та збройного захисту Республіки Білорусь. Одночасно з цим, Міністерство оборони Республіки Білорусь є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в банках, печатку із зображенням Державного герба Республіки Білорусь (т. 1 а. с. 35-44)

Отже, Міністерство оборони Республіки Білорусь є юридичною особою публічного права, зареєстрованою за законодавством Республіки Білорусь (є іноземною юридичною особою в розумінні Закону України «Про санкції»).

Тому суд дійшов висновку про можливість застосування до МО РБ санкції у виді стягнення активів в дохід держави з огляду на положення ч. 2 ст. 1 Закону України «Про санкції».

Законом України «Про санкції» визначено виключний перелік підстав застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 цього Закону (у виді стягнення активів в дохід держави). До них належить, серед іншого:

- (1) завдання істотної шкоди національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України шляхом взяття участі в організації (у тому числі плануванні, керівництві та координації, державному фінансуванні та матеріально-технічному забезпеченні) підготовки збройної агресії проти України, а також в організації безпосередньої збройної агресії проти України (підпункт «г» п. 1 абз. 4 ч. 1 ст. 5-1 Закону України «Про санкції»);
- (2) сприяння збройній агресії проти України, шляхом надання державі-агресору у користування території, цивільної або військової інфраструктури (шляхів сполучень, військових та цивільних аеродромів тощо), приміщень і територій для розміщення збройних формувань та техніки (казарм, гуртожитків, військових полігонів, баз, центрів бойової підготовки, таборів тощо), цивільної, військової чи спеціальної техніки, іншого рухомого або нерухомого майна, а також постачання/надання, зберігання зброї, боєприпасів, вибухових речовин, військової чи спеціальної техніки (підпункт «а» п. 2 абз. 4 ч. 1 ст. 5-1 Закону України «Про санкції»);
- (3) виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії проти України (підпункт «в» п. 2 абз. 4 ч. 1 ст. 5-1 Закону України «Про санкції»).

В адміністративному позові саме на ці нормативні положення (підпункт «г» п. 1, підпункти «а» та «в» п. 2 абз. 4 ч. 1 ст. 5-1 Закону України «Про санкції») посилається Позивач як на підставу для застосування санкції у виді стягнення майна, яке належить Відповідачу, в дохід держави, з огляду на дії, що вчинялись ним.

Позивачем в обґрунтування наявності вимог, встановлених пп. «а», «г» п. 1, пп. «в» п. 2 абз. 4 ч. 1 ст. 5-1 Закону України «Про санкції» вказано про такі дії Відповідача: (1) взяття участі в організації підготовки збройної агресії проти України та організації безпосередньої збройної агресії проти України; (2) сприяння збройній агресії проти України, шляхом надання державі-агресору у користування території, цивільної або військової інфраструктури, військової техніки тощо, а також постачання, зберігання зброї, боєприпасів, військової чи спеціальної техніки тощо; (3) виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії проти України.

З урахуванням обраної Позивачем підстави, визначеної Законом України «Про санкції» в обґрунтування адміністративного позову в цій справі доказуванню підлягає факт вчинення зазначених вище дій.

4

На підтвердження цих тверджень Позивачем надано письмові докази (ст. 94 КАС України), а також електронні докази з посиланням на місце збереження даних в електронній формі в мережі Інтернет та засвідчені паперові копії цих вебсторінок (ст. 99 КАС України).

На підставі досліджених доказів, які знаходяться в матеріалах адміністративної справи № 991/7234/23 судом встановлено, що Відповідач вчинив наступні дії, передбачені ч. 1 ст. 5-1 Закону України «Про санкції», спрямовані на завдання істотної шкоди національній безпеці, суверенітету та територіальній цілісності України.

(1) Взяття участі в організації підготовки збройної агресії проти України та організації безпосередньої збройної агресії проти України.

Суд визнає загальновідомим фактом те, що 24 лютого 2022 року розпочалася повномасштабна збройна агресія та вторгнення Російської Федерації на територію України, у тому числі з території Республіки Білорусь.

Згідно з протоколом огляду інтернет ресурсів від 20 липня 2023 року в кримінальному провадженні № 4202200000000488 від 20.04.2022 за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених ч. 4 ст. 110-2, ч. 4 ст. 111-1 Кримінального кодексу України (далі – КК України), доданому Офісом Генерального прокурора до листа № 10/1/1-6880-22 від 02.08.2023 (т. 1 а. с. 137-169) приводом для військового вторгнення на територію України виступали спільні навчання Збройних сил Міністерства оборони РФ та Збройних сил Міністерства оборони Республіки Білорусь. Так, з метою конспірації дій військовослужбовців Російської Федерації, пов'язаних із розміщенням та розташуванням військових підрозділів на бойові позиції, з метою вчинення подальших активних дій направлених на повномасштабне вторгнення на територію України, урядами Республіки Білорусь та Російською Федерацією оголошено про проведення спільних навчань «Союзна рішучість-2022», які проводилися з 10 по 20 лютого 2022 року.

Офіційно навчання «Союзна рішучість-2022» на території Республіки Білорусь проходили на п'яти полігонах та чотирьох військових аеродромах, поблизу кордонів з Україною, Польщею та Литвою. Це Обуз-Ліснівський, Брестський, Гозький, Осиповицький та Доманівський полігони. Крім них, для навчань були задіяні чотири військових аеродроми – у Мачулищах, Ліді, Барановичах та Лунинці. Усі із зазначених об'єктів перебувають у відомчому підпорядкуванні Міністерства оборони Республіки Білорусь.

Вранці 15 лютого 2022 року Міноборони РФ повідомило, що Росія розпочала поетапне виведення своїх військових з Білорусі. За офіційною інформацією, навчання «Союзна рішучість-2022» мали завершитися у неділю, 20 лютого. В той же час в дійсності, 24.02.2022, в тому числі, з території Республіки Білорусь розпочато широкомасштабне вторгнення військовослужбовців збройних сил Російської Федерації.

Таким чином, Міністерство оборони Республіки Білорусь та його структурні підрозділи, у вигляді військових частин та формувань, спільно зі збройними силами РФ під виглядом навчань «Союзна рішучість-2022», брало безпосередню участь в організації підготовки збройної агресії проти України.

Крім того, в судовому засіданні з'ясовано, що 26 лютого 2022 року посадова особа Відповідача – Міністр оборони Республіки Білорусь офіційно пропонував Україні капітулювати в обмін на припинення повномасштабних бойових дій. Про це в інтерв'ю виданню The Washington Post повідомив голова Міноборони України Олексій Резніков (т. 1 а. с. 73-78).

Як встановлено матеріалами адміністративної справи, 28 червня 2023 року ухвалено законопроект «Про ратифікацію Угоди між Республікою Білорусь та Російською Федерацією про створення та функціонування навчально-бойових центрів спільної підготовки військовослужбовців збройних сил Республіки Білорусь та Російської Федерації» (т. 1 а. с. 94, 95). Угода регулює питання організації створення та функціонування навчально-бойових центрів спільної підготовки військовослужбовців збройних сил Республіки Білорусь та Російської Федерації на базі військових частин збройних сил сторін, визначає їх основні завдання та порядок взаємодії міністерств оборони при організації всебічного забезпечення цих центрів. Уповноваженими органами сторін, відповідальними за реалізацію Угоди, визначено: від Республіки Білорусь – МО РБ, від

Російської Федерації – МО РФ.

Відтак, суд встановив, що на рівні впровадженої нормотворчої та військової доктрин, між урядами РБ і РФ забезпечується активне сприяння країні агресору в підготовці та забезпеченні збройної агресії проти України, шляхом спільних навчань та підготовки військовослужбовців, відповідальним органом за яке визначено саме Міністерство оборони Республіки Білорусь.

(2) Сприяння збройній агресії проти України, шляхом надання державі-агресору у користування території, цивільної або військової інфраструктури, військової техніки тощо, а також постачання, зберігання зброї, боєприпасів, військової чи спеціальної техніки.

Відповідно до матеріалів адміністративної справи причетність Відповідача в сприянні збройній агресії проти України підтверджено Головним управлінням розвідки Міністерства оборони України (далі – ГУР МОУ) в листі від 18.07.2023 № 222/10Д/4566 на запит Мін'юсту № 81496/38.4.1/11-23 від 23.06.2023 (т. 1 а. с. 105-107), яким повідомлено, що російські збройні сили перетнули державний кордон України в тому числі на півночі країни з території республіки Білорусь. Окрім того, також здійснювались ракетні обстріли та авіаційні нальоти. Фактично, територія республіки Білорусь, за сприяння лояльного до військово-політичного керівництва країни, використовувалась як плацдарм для нападу на територію України з півночі. Російськими військами використовувалась вся військова інфраструктура республіки Білорусь, тобто військові бази, військові аеродроми тощо.

Крім того, ГУР МОУ в листі від 18.07.2023 № 222/10Д/4566 вказало, що російськими збройними силами під час повномасштабного вторгнення на територію України, для здійснення авіа нальотів, радіолокаційної розвідки, транспортування військових та важкої техніки використовувались декілька військових аеродромів Республіки Білорусь, серед яких аеродром «Барановичи» (розташований на південний схід від міста Барановичі, Барановичського району, Брестської області), «Мачулици» (селище міського типу Мачулиці, Мінський район, Мінська область) та «Ліда» (розташований у місті Ліда, Гродненської області). З території аеродрому «Ліда» бригада армійської авіації російської федерації здійснювала бойові вильоти для завдання ударів по мирному населенню та інфраструктурі України. Військовий аеродром (база) «Ліда» використовується військовою частиною № 19764, яка дислокується у місті Ліда.

Окрім цього, суд встановив, що тільки за жовтень 2022 з Білорусі у РФ було відправлено 8 ешелонів з розконсервованою військовою технікою, а саме: танки Т-72А - 98 одиниць; бойові машини піхоти БМП-2 - 40 одиниць; БМП-2 без веж - 20 одиниць; вантажівки Урал - 53 одиниці. Техніку для передачі РФ брали з двох баз резерву: 69-ї бази резерву танків в міському селищі Уріччя (Любанський район, Мінська область); 288-ї бази резерву автомобільної техніки в м. Старі Дороги (Мінська область).

Вказані дані зафіксовані у протоколі огляду інтернет ресурсів від 20 липня 2023 року в рамках кримінального провадження № 4202200000000488 від 20.04.2022 за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених ч. 4 ст. 110-2, ч. 4 ст. 111-1 КК України, доданому Офісом Генерального прокурора (далі – ОГП) до листа № 10/1/1-6880-22 від 02.08.2023 і наявні в матеріалах цієї адміністративної справи (т. 1 а. с. 127-129, 167).

Таким чином підтверджено факти постачання МО РБ зброї Російській Федерації.

Крім того, 20 липня 2023 року прес-служба Міністерства оборони Республіки Білорусь повідомила про спільні тренування збройних сил із бійцями ПВК «Вагнер» (російське збройне формування, яке визнано міжнародною злочинною та терористичною організацією, що складається з найманців і долучається до збройної агресії РФ, а його бійці причетні до порушення законів та звичаїв війни) (т. 1 а. с. 117-122):

Таким чином, службові особи Відповідача вчиняють дії направлені на надання державі-агресору у користування території, цивільної та військової інфраструктури, шляхів сполучень, військових аеродромів, приміщень і територій для розміщення збройних формувань та техніки військової та спеціальної техніки, зброї, боєприпасів, вибухових речовин, військової чи спеціальної техніки, інших засобів та знарядь, які перебувають у віданні МО РБ, чим сприяли збройній агресії РФ проти України.

5

(3) Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії проти України.

Встановлено, що на офіційному телеграм каналі «Міністерства оборони Республіки Білорусь» за посиланням <https://t.me/modmilby/29153> міститься звернення Ради Безпеки Республіки Білорусь від 24 червня 2023 року (т. 1 а. с. 123), в якому зазначено:

«Беларусь была и остается союзником России, полностью разделяющим цели и задачи СВО. Эта тяжелая, вынужденная и оправданная миссия по защите русских людей на Донбассе. Фактически идет борьба за будущее славянского мира.

Белорусы и россияне – братские народы, наши государства связаны политическим союзом. И мы не можем оставаться в стороне от событий, которые происходят на юге России.

Любая провокация, любой внутренний конфликт в военных и политических кругах, в информационном поле и гражданском обществе – подарок коллективному Западу. Даже, если заинтересованные силы и не стоят у истоков подобных сценариев, то не упустят шанс их развить и возглавить. Это может привести к катастрофе. Не было ничего страшнее в истории России, чем смута – разрушительная и бессмысленная по своей сути.

Подобное тому, что происходит, не стоит тех последствий, тех потерь, к которым могут привести эмоциональные решения и протизопразные действия. На карту поставлены интересы народа, жизнь простых граждан, целостность России.

Мы призываем к голосу разума. В это трудное время все, кто сегодня возлечен в недопустимое противостояние внутри единого в своих целях воинского братства, нужны там, где решается будущее славянского мира, судьба миллионов наших людей. Белорусский народ всегда был и будет с Россией».

Дослідивши зазначений доказ, суд прийшов до висновку, що Республіка Білорусь в особі МО РБ, вчиняє дії, спрямовані на пособництво країні агресору вчиняти повномасштабне вторгнення на суверенну територію України, шляхом виправдовування, визнання правомірною збройною агресією проти України.

Висновки щодо встановлення факту вчинення Відповідачем дій, які дають можливість застосування санкції у виді стягнення його активів в дохід держави

Суд зазначає, що оцінка дій Відповідача здійснюється лише в тій мірі, яка дозволяє констатувати наявність підстав для застосування санкції, яку суд обмежує оцінкою наведених фактів та доказів з міркувань їх достатності.

Тому суд не вважає за необхідне детально наводити в тексті судового рішення всі обставини, викладені в позовній заяві, оскільки в межах розгляду адміністративної справи достатнім є констатація спрямованості окремих дій на завдання істотної шкоди національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності України, а також відповідність їх переліку, передбаченому ч. 1 ст. 5-1 Закону.

Відтак, судом з матеріалів адміністративної справи встановлено наявність підстав для застосування відповідної санкції у вигляді стягнення активів Відповідача, які знаходяться на території України.

Підтвердження факту належності активів, щодо яких може бути застосована санкція у виді стягнення у дохід держави Міністерству оборони Республіки Білорусь

У п. 1 ч. 1 ст. 4 Закону зазначено про два види активів на які можуть бути накладені санкції: 1) ті, що належать фізичній або юридичній особі та 2) ті, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними.

Закон окремо не визначає змісту категорії «активи», втім у чинному законодавстві це поняття має сталий характер, визначений низкою законодавчих актів (Податковий кодекс України, п. 2 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»). Під «активами» розуміється майно, майнові та немайнові права, кошти в національній та іноземній валютах, електронні гроші, цінні папери, віртуальні активи тощо.

В даному випадку Позивач в адміністративному позові просить стягнути в дохід держави майно яке належить МО РБ та знаходиться на території України, а саме: авіаційний двигун AI-25ТЛ № 7082521100115, та повітряний стартер СВ-25ТЛ № 921032, який був переданий разом із авіаційним двигуном. Таке майно у повній мірі охоплюється законодавчим визначенням активів. Також для можливості застосування відповідної санкції суду необхідно встановити дійсну належність цього майна Відповідачу.

Факт належності майна, щодо якого застосовується санкція, Відповідачу – Міністерству оборони Республіки Білорусь встановлено такими даними.

Згідно з матеріалами адміністративної справи 01 липня 2021 року між АТ «Мотор Січ» (виконавець) та Міністерством оборони Республіки Білорусь (замовник) укладено контракт № 77P/BBC-2021 на капітальний ремонт авіаційного двигуна AI-25 ТЛ, згідно з яким виконавець виконає, а замовник сплатить капітальний ремонт авіаційного двигуна AI-25ТЛ відповідно до технічного завдання та специфікації, що є невід'ємними частинами договору. Авіаційний двигун AI-25ТЛ призначений для літака Л-39С Міністерства оборони Республіки Білорусь і надалі буде іменованій як Двигун. Метою ремонту є відновлення справності та забезпечення встановленого міжремонтного ресурсу та терміну служби двигуна для потреб замовника. Ціна ремонту двигуна та вартість Контракту встановлена в євро. Вартість контракту складає 197 750,00 (сто дев'яносто сім тисяч сімсот п'ятдесят) євро, включаючи ПДВ, і всі витрати виконавця, пов'язані з виконанням ремонту двигуна та їх доставки в ремонт. Джерело фінансування ремонту двигуна – кошти республіканського бюджету Республіки Білорусь. Контракт буде сплачено за допомогою безвідкличного непокритого документарного акредитива, який має бути відкритий банком ВАТ «АСБ «БІЛОРУСБАНК» за дорученням замовника на користь виконавця. (т. 1 а. с. 183-193).

Додатковою угодою № 1 від 26.11.2021 до контракту № 77P/BBC-2021 від 01.07.2021 між сторонами узгоджено, що ціна ремонту двигуна та вартість Контракту встановлена в російських рублях. Вартість контракту складає 16 344 050,00 (шістнадцять мільйонів триста сорок чотири тисячі п'ятдесят) російських рублів, і включає всі витрати виконавця, пов'язані з виконанням ремонту двигуна та їх доставки в (із) ремонт(у). Джерело фінансування ремонту двигуна – кошти республіканського бюджету Республіки Білорусь (т. 1 а. с. 198, 199).

На виконання умов зазначеного контракту на адресу АТ «Мотор Січ» були направлені авіаційний двигун AI-25ТЛ 7082521100115 та повітряний стартер СВ-25ТЛ № 921032, що підтверджується:

- міжнародною товарно-транспортною накладною CMR № 5611672, в якій вартість вантажу вказана 11 000 000, 00 (одинадцять мільйонів) російських рублів (т. 1 а. с. 202);
- рахунком-проформою № 9/2/77 від 03.12.2021 (т. 1 а. с. 203);
- митними деклараціями UA112030/2021/001144 (т. 1 а. с. 204-206).

Відповідно до вказаних митних декларацій авіаційний двигун AI-25ТЛ 7082521100115 та повітряний стартер СВ-25ТЛ № 921032 для ремонту були поставлені Міністерством оборони Республіки Білорусь.

Крім того, про факт належності двигуна і стартера Міністерству оборони Республіки Білорусь свідчить документація, яка надавалась разом з ними при ввезенні на їх територію України, а саме:

1. Сертифікат кінцевого користувача Міністерства оборони Республіки Білорусь № 306 від 03.09.2021.

В ньому споживач – Міноборони РБ, імпортер – військова частина 19764, за адресою: Республіка Білорусь,

Гродненська область, м. Ліда, вул. Південне містечко, 17; експортер – ПАТ «Мотор Січ», опис – авіаційний двигун AI-25ТЛ 7082521100115 та повітряний стартер СВ-25ТЛ № 921032, місце встановлення – Збройні Сили Республіки Білорусь, мета кінцевого використання – для потреб Збройних Сил Республіки Білорусь (т. 1 а. с. 207).

Суд звертає увагу, що відповідно до п. 15 «Положення про порядок надання гарантій та здійснення державного контролю за виконанням зобов'язань щодо використання у заявлених цілях товарів, які підлягають державному експортному контролю», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27.05.1998 сертифікат кінцевого споживача – це документ, яким кінцевий споживач вказує на місце встановлення (використання) і ціль кінцевого використання товару та гарантує, що цей товар не буде використаний в інших цілях, ніж зазначені в сертифікаті, не буде переданий іншому суб'єкту підприємницької діяльності на території України або реекспортований без дозволу Держекспортконтролю, а також бере на себе інші гарантії щодо імпортованого в Україну товару у разі, коли це передбачено умовами зовнішньоекономічного договору (контракту) згідно з вимогами держав – експортерів товарів.

2. Гарантійний лист Міністерства оборони Республіки Білорусь № 9/1503 від 03.09.2021.

Цим листом МО РБ підтвердив, що результати робіт з капітального ремонту авіаційного двигуна AI-25ТЛ 7082521100115 та капітального ремонту стартера повітряного СВ-25ТЛ № 921032 зі складу ЗІП, що передається в ремонт з двигуном AI-25ТЛ, будуть використані виключно на користь Збройних Сил Республіки Білорусь. Результати робіт з капітального ремонту авіаційного двигуна AI-25ТЛ № 7082521100115 та капітального ремонту стартера повітряного СВ-25ТЛ № 921032 зі складу ЗІП, що передається в ремонт з двигуном AI-25ТЛ, призначені для власних потреб Збройних Сил Республіки Білорусь, не будуть реекспортовані або передані будь-куди (кому-небудь), не призначені для суб'єктів РФ та кінцевого використання Російською Федерацією (т. 1 а. с. 208).

Вказані документи підписані заступником міністра оборони з озброєння, начальником озброєння Збройних сил Республіки Білорусь генерал-майором С. Д. Сімоненком (особа, на яку п. 412 рішення РНБО від 19.10.2022 накладені санкції строком на 10 років).

3. Висновок Державної служби експортного контролю України № 29296601 від 14.02.2020 та Дозвіл Державної служби експортного контролю України № 29296600 від 14.02.2020, в яких споживачем вказано Міністерство оборони Республіки Білорусь (т. 1 а. с. 209, 210).

4. Формуляр двигуна AI-25ТЛ 7082521100115 містить відтиски печаток «ВАЙСКОВА ЧАСЦ 19764», що свідчить про його належність Міністерству оборони Республіки Білорусь (т. 1 а. с. 211-214).

Вказані документи в сукупності є достатніми для того, щоб дійти висновку, що Міністерству оборони Республіки Білорусь на території України належить авіаційний двигун AI-25ТЛ 7082521100115 та повітряний стартер СВ-25ТЛ № 921032.

При цьому суд враховує фактичну неможливість доступу до відповідних реєстрів, документів МО РБ на території Республіки Білорусь та враховує положення ст. 72 КАС України, яка встановлює, що доказами в адміністративному судочинстві є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Ці дані встановлюються, зокрема, письмовими доказами.

З урахуванням скороченого місячного строку розгляду цієї категорії адміністративних справ, суд не вважає за доцільне отримувати відповідні докази належності майна Відповідачу в порядку статті 85 КАС України, яка вказує про те, що у разі якщо в процесі розгляду справи суду необхідно, зокрема, отримати докази на території іншої держави, суд може звернутися з відповідним судовим дорученням до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави.

Відповідно до ч. 6 ст. 283-1 КАС України суд ухвалює рішення на користь тієї сторони, сукупність доказів якої є

більш переконливою порівняно із сукупністю доказів іншої сторони. Отже, з урахуванням викладеного вище, відповідно до матеріалів справи МО РБ на території України належать наведені вище активи (майно) і його може бути стягнуто в дохід держави.

Крім того, згідно з матеріалами адміністративної справи, в рамках розслідування кримінального провадження № 4202200000000488 встановлено місцезнаходження зазначеного двигуна, який під час обшуку було вилучено та передано на відповідальне зберігання представниками підприємства за місцем їх знаходження (т. 1 а. с. 215-218, 236). Зокрема, авіаційний двигун AI-25 ТЛ 7082521100115, який перебував на ремонті в розібраному стані, переданий на відповідальне зберігання представнику АТ «Мотор Січ».

Ухвалою слідчого судді Печерського районного суду міста Києва від 08 листопада 2022 року (справа № 757/31041/22-к), на авіаційний двигун AI-25 ТЛ 7082521100115 накладено арешт (т. 1 а. с. 219-222).

У відповіді АТ «Мотор Січ» (від 18.07.2023 № СПЗ-6475) на запит Позивача від 11.07.2023 повідомлено, що відповідно до цілісної розписки від 05.07.2023 авіаційний двигун AI-25 ТЛ 7082521100115, без документів та формуляру, передано заступнику начальника цеху № 39 з виробництва АТ «Мотор Січ». Згідно з протоколом обшуку від 09.09.2022 стартер повітряний СВ-25ТЛ знаходиться у складських приміщеннях підприємства та переданий на відповідальне зберігання представнику АТ «Мотор Січ», який займав посаду голови ради директорів АТ «Мотор Січ» (т. 1 а. с. 228, 229).

Таким чином, судом встановлено, що майно, належне МО РБ фактично перебуває у володінні АТ «Мотор Січ», якому лише тимчасово передано на зберігання таке майно. Разом з цим, як зазначено в листі АТ «Мотор Січ» від 18.07.2023 № СПЗ-6475 (т. 1 а. с. 228), авіаційні двигуни AI-25ТЛ застосовуються на навчально-тренувальних і навчально-бойових літаках Д-39, які є основними навчально-тренувальними літаками Повітряних сил України.

Щодо оцінки доказів

Згідно з ч. 1 ст. 72 КАС України доказами в адміністративному судочинстві є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. За правилами ст. 77 КАС України кожна сторона повинна довести ті обставини, на яких ґрунтуються її вимоги та заперечення, крім випадків, встановлених статтею 78 цього Кодексу. Суб'єкт владних повноважень повинен подати суду всі наявні у нього документи та матеріали, які можуть бути використані як докази у справі.

В адміністративних справах, визначених статтею 283-1 цього Кодексу, суд ухвалює рішення на користь тієї сторони, сукупність доказів якої є більш переконливою порівняно із сукупністю доказів іншої сторони (ч. 6 ст. 283-1 КАС України).

Дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи, встановлюються такими засобами (стаття 72 КАС України): 1) письмовими доказами (стаття 94 КАС України); 2) речовими доказами (стаття 96 КАС України); 3) доказами (стаття 99 КАС України); 4) висновками експертів (статті 101, 112 КАС України); 5) показаннями свідків (стаття 91 КАС України).

У силу приписів ст. 90 КАС України суд оцінює докази, які є у справі, за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на їх безпосередньому, всебічному, повному та об'єктивному дослідженні. Жодні докази не мають для суду наперед встановленої сили. Суд оцінює належність, допустимість, достовірність кожного доказу окремо, а також достатність і взаємний зв'язок доказів у їх сукупності. Суд надає оцінку як зібраним у справі доказам в цілому, так і кожному доказу (групі однотипних доказів), що міститься у справі, мотивує відхилення або врахування кожного доказу (групи доказів).

Відповідно до ст. 94 КАС України письмовими доказами є документи (крім електронних документів), які містять дані про обставини, що мають значення для правильного вирішення спору. Письмові докази подаються в

оригіналі або в належним чином засвідченій копії, якщо інше не визначено цим Кодексом. Якщо для вирішення спору має значення лише частина документа, подається засвідчений витяг з нього. Учасник справи, який подає письмові докази в копіях (електронних копіях), повинен зазначити про наявність у нього або іншої особи оригіналу письмового доказу.

Згідно з вимогами ст. 99 КАС України електронними доказами є інформація в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема, електронні документи (текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній формі. Такі дані можуть зберігатися, зокрема на портативних пристроях (картах пам'яті, мобільних телефонах тощо), серверах, системах резервного копіювання, інших місцях збереження даних в електронній формі (в тому числі в мережі Інтернет).

До позовної заяви приєднано роздруківки вебсторінок (паперові копії вебсторінок), що містять дані, якими Позивач підтверджує наявність обставин (фактів), що обґрунтовують їх вимоги. Зміст зазначених вебсторінок у вигляді скріншотів зафіксований у відповідних роздруківках.

Оскільки Міністерством юстиції України в позовній заяві надано посилання на місця збереження даних в електронній формі в мережі Інтернет (посилання на веб-сторінки, роздруківки з яких додано до позовної заяви), з урахуванням вимог ст. 99 КАС України, суд бере до уваги досліджені копії електронних доказів.

Щодо порядку отримання доказів суд зазначає, що відповідно до вимог ст. 74. КАС України суд не бере до уваги докази, які одержані з порушенням порядку, встановленого законом. В цій адміністративній справі Позивач обґрунтовував свої доводи, в тому числі, доказами, які одержані ним шляхом надсилання запитів до державних органів (ГУР МОУ, ОГП) та отримання відповідей, які містять, зокрема, матеріали кримінального провадження.

Суд вважає, що в цьому випадку Позивач діяв в межах наданих йому законом повноважень, оскільки відповідно до абз. 2, 3 ч. 8 ст. 5 Закону України «Про санкції» Мін'юст вживає заходів щодо виявлення та розшуку активів фізичних та юридичних осіб, зазначених у відповідних рішеннях РНБО і має право залучати до виявлення та розшуку таких активів інші органи державної влади, а такі органи забезпечують сприяння Мін'юсту у виявленні та розшуку відповідних активів у межах прав та можливостей, наданих їм законодавством. Також прокурором ОГП надано дозвіл на розголошення відомостей досудового розслідування № 4202200000000488 для виконання вимог, визначених Законом України «Про санкції» (т. 1 а. с. 223).

Таким чином, Позивач обґрунтовує свої вимоги допустимими доказами, отриманими ним в порядку, який встановлений законом.

Щодо пропорційності втручання у право власності Відповідача

Відповідно до статті 41 Конституції України ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним. Примусове відчуження об'єктів права приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, на підставі і в порядку, встановлених законом, за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості. Примусове відчуження таких об'єктів з наступним повним відшкодуванням їх вартості допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану.

Указом Президента від 24.02.2022 № 64/2022 «Про введення воєнного стану» в Україні введений воєнний стан, який наразі є чинним. Пунктом 3 цього указу встановлено, що у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30-34, 38, 39, 41-44, 53 Конституції України, а також вводиться тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, які передбачені частиною 1 статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

З урахуванням зазначеного, а також заявлених позовних вимог, суд вважає за необхідне розглянути співвідношення публічних інтересів держави України і приватних інтересів власників майна та встановити пропорційність втручання в право власності

Частиною 2 статті 6 КАС України передбачено, що суд застосовує принцип верховенства права з урахуванням судової практики Європейського суду з прав людини.

Відповідно до ст. 1 та 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» суди застосовують як джерело права при розгляді справ положення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та протоколів до неї, а також практику Європейського суду з прав людини та Європейської комісії з прав людини.

Стаття 1 Першого (додаткового) Протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) визначає, що кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений свого майна, інакше як в громадських інтересах і на умовах, передбачених законом або загальними принципами міжнародного права.

Попередні положення, однак, ніяким чином не обмежують право держави запроваджувати такі закони, які на її думку необхідні для здійснення контролю за використанням майна відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків або інших зборів чи штрафів (абз. 2 ст. 1 Протоколу).

Право власності не є абсолютним, оскільки держава може вимагати від суб'єктів дотримуватися певних позитивних зобов'язань. У разі, якщо особи своїми діями створюють суттєву загрозу національній безпеці, інтересам громадян країни, наприклад, через фінансування чи підтримку війни проти цієї країни, держава може вжити заходів на припинення чи попередження таких дій.

У практиці ЄСПЛ (серед багатьох інших, наприклад, рішення ЄСПЛ у справах «Спорронґ і Льонрот проти Швеції» від 23 вересня 1982 року, «Джеймс та інші проти Сполученого Королівства» від 21 лютого 1986 року, «Щокін проти України» від 14 жовтня 2010 року, «Серков проти України» від 07 липня 2011 року, «Колишній король Греції та інші проти Греції» від 23 листопада 2000 року, «Булвес» АД проти Болгарії» від 22 січня 2009 року, «Трегубенко проти України» від 02 листопада 2004 року, «East/West Alliance Limited» проти України» від 23 січня 2014 року) напрацьовано три критерії, які слід оцінювати на предмет сумісності заходу втручання у право особи на мирне володіння майном із гарантіями статті 1 Першого протоколу до Конвенції, а саме: чи є втручання законним; чи має воно на меті «суспільний», «публічний» інтерес; чи є такий захід (втручання у право на мирне володіння майном) пропорційним визначеним цілям.

Втручання держави у право на мирне володіння майном є законним, якщо здійснюється на підставі закону, що має бути доступним для заінтересованих осіб, чітким і передбачуваним з питань застосування та наслідків дії його норм.

Втручання є виправданим, якщо воно здійснюється з метою задоволення «суспільного», «публічного» інтересу. Втручання держави у право на мирне володіння майном може бути виправдано за наявності об'єктивної необхідності у формі суспільного, публічного, загального інтересу, який може включати інтерес держави, окремих регіонів, громад чи сфер людської діяльності. Саме національні органи влади мають здійснювати первісну оцінку наявності проблеми, що становить суспільний інтерес, вирішення якої б вимагало таких заходів.

Критерій «пропорційності» передбачає, що втручання у право власності розглядатиметься як порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції, якщо не було дотримано справедливої рівноваги (балансу) між інтересами держави (суспільства), пов'язаними з втручанням, та інтересами особи, яка так чи інакше страждає від втручання. «Справедлива рівновага» передбачає наявність розумного співвідношення (обґрунтованої пропорційності) між метою, визначеною для досягнення, та засобами, які використовуються. Необхідного балансу не буде дотримано, якщо особа несе «індивідуальний і надмірний тягар».

При застосуванні такої санкції як стягнення активів в дохід держави суд повинен враховувати співмірність її застосування із шкодою, що завдана інтересам суспільства діями Відповідача.

В постанові Великої Палати Верховного Суду від 07.04.2020 у справі № 916/2791/13 сформована правова позиція про те, що втручання у право власності, навіть якщо воно здійснюється згідно із законом і з легітимною метою, буде розглядатися як порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції, якщо не буде встановлений справедливий баланс між інтересами суспільства, пов'язаними із цим втручанням, й інтересами особи, яка зазнає втручання в її право власності. Отже, має існувати розумне співвідношення (пропорційність) між метою, досягнення якої передбачається, та засобами, які використовуються для її досягнення (п. 6.43 Постанови). З цього приводу Велика Палата Верховного Суду наголошує, що не кожне втручання у право мирного володіння майном зумовлює порушення принципу пропорційності (п. 6.48 Постанови).

Суд встановив, що позбавлення права МО РФ на території України володіти своїм майном ґрунтується на вимогах та відповідає підставам, меті і порядку його застосування, що визначені, зокрема, Законом України «Про санкції». Застосування вказаних заходів відповідає критерію «необхідності у демократичному суспільстві», оскільки в їх запровадженні, з огляду на визнані факти агресії проти України, зокрема за сприяння з боку Відповідача, існувала нагальна потреба.

При аналізі пропорційності втручання в право на вільне володіння майном колегія суддів враховує наступні обставини.

Україна має суверенне право на захист. Воно закріплене, серед іншого, у Конституції України, Декларації про державний суверенітет України, загальновизнаних міжнародних нормах і правилах.

Суд погоджується з позицією Позивача, що неможливо і недоцільно застосовувати менш агресивні засоби впливу. Застосування цієї санкції є крайнім, однак необхідним заходом, оскільки МО РФ бере активну участь в сприянні збройній агресії проти України, зокрема шляхом надання державі-агресору у користування території, цивільної або військової інфраструктури, приміщень і територій для розміщення збройних формувань та техніки (казарм, гуртожитків, військових полігонів, баз, центрів бойової підготовки, таборів тощо). Окрім того, МО РФ здійснюється постачання/надання зброї, боєприпасів, вибухових речовин, військової чи спеціальної техніки, інших засобів та знарядь здійснення збройної агресії проти України. Своїми діями МО РФ організував підготовку збройної агресії проти України шляхом проведення спільних навчань із військами РФ, які стали маскуванням такого вторгнення, надає матеріально-технічне забезпечення військам країни-агресора, ідеологічно підтримує вторгнення та окупацію суверенної держави. Дії Відповідача мають постійний, триваючий характер протягом більш ніж півтора року з моменту підготовки вторгнення військ держави-агресора в Україну й дотепер.

Наслідки цих дій спричинили загибель великої кількості мирного українського населення, руйнування мирних міст України, що також призвело до економічної нестабільності України, зменшення рівня життя населення, обмеження пересування, у тому числі зменшення міжнародної співпраці з іншими державами й торговельного розвитку.

Положеннями частини 7 статті 41 Конституції України визначено, що використання власності не може завдавати шкоди, зокрема, правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства. Суд вважає, що втручання у право мирного володіння майном МО РФ має легітимну мету забезпечити контроль за активами юридичної особи, яка своїми діями створила загрозу національним інтересам України, її суверенітету, територіальній цілісності, недоторканності державних кордонів. Вказаний контроль є необхідним для ефективного реагування держави на загрози її безпеці, що підтверджує, зокрема, преамбула Закону України «Про санкції». Зазначена мета відповідає пункту 2 статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

Суд вважає необхідним додатково зазначити, що Управлінням Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ ООН) на регулярній основі публікуються дані щодо втрат серед цивільних осіб після початку вторгнення РФ на територію України, що визнаються судом загальновідомим фактом, який не потребує

доказування у силу ч. 3 ст. 78 КАС України. Так, на офіційному вебсайті ООН опубліковано таку найактуальнішу інформацію станом на момент винесення рішення (за посиланням: <https://ukraine.un.org/en/241554-ukraine-civilian-casualties-13-august-2023>):

«З 24 лютого 2022 року, моменту початку широкомасштабного збройного нападу Російської Федерації, до 13 серпня 2023 року УВКПЛ ООН зафіксувало 26 384 випадки загибелі або поранення цивільних осіб в Україні: 9444 загиблих і 16 940 поранених. Це включає:

- *21 308 випадків (7339 загиблих і 13 969 поранених) на території, яка контролювалася Урядом на момент настання загибелі або поранення: у Донецькій і Луганській областях: 10 344 випадки (4205 загиблих і 6139 поранених); і в інших областях України 10 964 випадки (3134 загиблих і 7830 поранених); та*
- *5076 випадків (2105 загиблих і 2971 поранених) на території, яка була окупована Російською*
- *Федерацією на момент настання загибелі або поранення: у Донецькій і Луганській областях: 3457 випадків (771 загиблих і 2686 поранених); і в інших областях України: 1619 випадків (1334 загиблих і 285 поранених).*

УВКПЛ ООН вважає, що реальна кількість втрат серед цивільних осіб значно вища, оскільки отримання інформації з деяких місць, де тривають інтенсивні бойові дії, відбувається з затримкою, та багато повідомлень із місць, звідки надходить інформація про втрати серед цивільних осіб, все ще потребують підтвердження. Це відноситься, наприклад, до населених пунктів Маріуполь (Донецька область), Лисичанськ, Попасна і Сєвєродонецьк (Луганська область), де, за повідомленнями, мали місце численні випадки загибелі чи поранення цивільних осіб [...] Статистичні дані, представлені в цьому зведенні, ґрунтуються на даних щодо окремих жертв серед цивільного населення, коли був дотриманий стандарт доведення, який передбачає наявність «достатніх підстав вважати», а саме тоді, коли, спираючись на сукупність перевіреної інформації, звичайний розсудливий спостерігач мав би достатні підстави вважати, що втрати мали місце, як описано».

Лише з 01 до 13 серпня 2023 року УВКПЛ ООН зафіксувало 258 випадків загибелі або поранення цивільних осіб:

- 48 загиблих (23 чоловіки, 21 жінка, 1 хлопчик, 1 дівчинка, а також 2 дорослих, стать яких ще не встановлено); і
- 210 поранених (97 чоловіків, 57 жінок, 6 хлопчиків, 1 дівчинка, а також 2 дітей і 47 дорослих, стать яких ще не встановлено).

Колегія суддів враховує інформацію, надану УВКПЛ ООН на офіційному сайті про численність жертв серед цивільного населення після початку військової агресії РФ, а також враховує застереження УВКПЛ ООН про те, що наведена кількість загиблих і поранених осіб є лише індивідуальними випадками, верифікованими УВКПЛ ООН, а реальні цифри є значно вищими (особливо в березні, квітні та травні 2022 року).

Суд встановив безпосередній зв'язок між діями Відповідача та вказаними наслідками. В умовах триваючої агресивної війни РФ проти України такі цілі застосування санкції співвідносяться з інтересами суспільства.

Суд не допускає превалювання права на мирне володіння майном перед правом на життя. За таких обставин відсутні жодні підстави припускати порушення справедливого балансу між інтересами суспільства у припиненні агресії та втручанням у право власності, метою якого є сприяння цьому припиненню. У даному випадку суд враховує співмірність застосування такої санкції, як стягнення активів у дохід держави із шкодою, що завдана інтересам суспільства діями Відповідача.

Суд також враховує, що 08 березня 2022 року Сполученими Штатами Америки застосовано санкцію до Міністерства оборони Республіки Білорусь. Їх підставою зазначено, що вторгнення Росії в Україну, яке значною мірою підтримується Білоруссю, грубо порушує міжнародне право, суперечить інтересам національної безпеки та зовнішньої політики США, підриває глобальний порядок, мир та безпеку (т. 1 а. с. 59-

63).

Також Міністерство оборони Республіки Білорусь внесено 16.03.2022 до санкційного списку Швейцарської Конфедерації (т. 1 а. с. 64-66) та 08.03.2022 Японії (т. 1 а. с. 67, 68). Підставами застосування санкцій зазначено те, що Білорусь підтримувала і сприяла вторгненню РФ в Україну.

Застосування іншими державами – урядами США, Швейцарської Конфедерації, Японії санкцій (спеціальних економічних заходів) до Відповідача за підтримку і сприяння вторгненню РФ в Україну, свідчить про те, що санкційна політика України стосовно осіб, чії дії створюють загрозу національній безпеці, суверенітету чи територіальній цілісності держави відповідає загальним принципам міжнародного права.

Крім того, вищевказані активи, з урахуванням специфіки майна і того факту, що авіаційні двигуни АІ-25ТЛ застосовуються на навчально-тренувальних і навчально-бойових літаках Д-39, які є основними навчально-тренувальними літаками Повітряних сил України, після їх відчуження в дохід держави зможуть бути використані для відсічі збройній агресії проти України.

Щодо втручання у право власності третіх осіб

Суд вважає, що при винесенні судового рішення про застосування санкції відносно Відповідача, цим рішенням не зачіпаються будь-які права третіх осіб на такий актив, а відбудеться зміна титульного власника майна.

Суд враховує, що вказане майно Відповідача (авіаційний двигун та повітряний стартер) арештовані в рамках кримінального провадження та лише перебувають на відповідальному зберіганні АТ «Мотор Січ», яка не має речових прав на це майно.

В будь-якому разі, згідно з вимогами абз. 3 ч. 1 ст. 5-1 Закону України «Про санкції» накладення на активи арешту, встановлення щодо них мораторію чи будь-яких інших обтяжень (заборони розпоряджатися або користуватися ними), а також перебування таких активів у заставі не перешкоджає стягненню цих активів у дохід держави як санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 цього Закону, а також здійсненню реєстраційних дій, передбачених статтею 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань».

4. Висновки суду

Положеннями ч. 7 ст. 283-1 КАС України встановлено, що за результатами розгляду позовної заяви Вищий антикорупційний суд ухвалює одне з таких рішень: 1) про застосування до фізичної або юридичної особи санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції»; 2) про відмову у задоволенні позову.

Відповідно до 6 ст. 283-1 КАС України суд ухвалює рішення на користь тієї сторони, сукупність доказів якої є більш переконливою порівняно із сукупністю доказів іншої сторони.

Таким чином, оскільки в ході судового розгляду справи судом встановлені підстави, визначені ст. 5-1 Закону України «Про санкції» для застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону у виді стягнення у дохід держави активів, колегія суддів вбачає підстави для задоволення адміністративного позову Міністерства юстиції України до Міністерства оборони Республіки Білорусь та стягнення активів, належних Відповідачу з підстав, викладених в мотивувальній частині рішення.

Судові витрати

Відповідно до ч. 2 ст. 139 КАС України, при задоволенні позову суб'єкта владних повноважень з Відповідача стягуються виключно судові витрати суб'єкта владних повноважень, пов'язані із залученням свідків та проведенням експертиз.

Враховуючи відсутність доказів понесення Позивачем витрат, пов'язаних із залученням свідків та проведенням експертиз, а також ту обставину, що Позивач звільнений від сплати судового збору на підставі п. 25 ч. 1 ст. 5 Закону України «Про судовий збір», підстави для розподілу судових витрат відсутні.

Порядок звернення судового рішення до виконання

Визначаючи спосіб звернення до виконання рішення про застосування санкції, суд звертає увагу на ч. 3 ст. 5-1 Закону України «Про санкції», якою встановлено, що рішення суду про застосування санкції, передбаченої п. 1-1 ч. 1 ст. 4 Закону, в день набрання ним законної сили надсилається Кабінету Міністрів України для визначення суб'єкта, порядку та способу його виконання.

Враховуючи це, суд вважає, що підстави для визначення порядку і строку виконання рішення, допущення його негайного виконання відсутні, а рішення про застосування санкції звертається до виконання Вищим антикорупційним судом в день набрання ним законної сили шляхом його направлення до Кабінету Міністрів України.

З урахуванням зазначеного, беручи до уваги положення статей 242, 246, 268, 283-1 КАС України, статей 4-5¹ Закону України «Про санкції», суд

ВИРІШИВ:

1. Позовну заяву Міністерства юстиції України (адреса: 01001, м. Київ, вул. Городецького, буд. 13, код ЄДРПОУ 00015622) до Міністерства оборони Республіки Білорусь (адреса: 220034, Республіка Білорусь, м. Мінськ, вул. Комуністична, 1, обліковий номер платника податків 100864035), третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору АТ «Мотор Січ» (адреса: 69068, Запорізька обл., м. Запоріжжя, просп. Моторобудівників, буд. 15, код ЄДРПОУ 14307794) про застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції» – **задовольнити в повному обсязі.**
2. Застосувати до Міністерства оборони Республіки Білорусь (адреса: 220034, Республіка Білорусь, м. Мінськ, вул. Комуністична, 1, обліковий номер платника податків 100864035), санкцію, передбачену пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції».
3. Стягнути в дохід держави майно, яке належить Міністерству оборони Республіки Білорусь (адреса: 220034, Республіка Білорусь, м. Мінськ, вул. Комуністична, 1, обліковий номер платника податків 100864035), а саме:
 - авіаційний двигун AI-25ТЛ № 7082521100115;
 - повітряний стартер СВ-25ТЛ № 921032, який був переданий разом із авіаційним двигуном.
4. Надіслати це рішення в день набрання ним законної сили Кабінету Міністрів України для визначення суб'єкта, порядку та способу його виконання, а також до апарату Ради національної безпеки і оборони України.
5. Опублікувати текст рішення на офіційному веб-сайті Вищого антикорупційного суду відповідно до положень ч. 7 ст. 283-1 КАС України з урахуванням ч. 16 ст. 10 КАС України.

Апеляційна скарга на рішення Вищого антикорупційного суду може бути подана учасником справи та/або його представником до Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду протягом **п'яти днів** з дня проголошення рішення суду.

Якщо в судовому засіданні було проголошено лише вступну та резолютивну частини рішення суду, зазначений строк обчислюється з дня складення повного тексту рішення суду та його опублікування на офіційному веб-сайті Вищого антикорупційного суду.

Учасники справи, які не були присутні при проголошенні рішення суду, а також особа, яка не брала участі у справі, якщо суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси та (або) обов'язки, мають право оскаржити рішення суду протягом п'яти днів з дня його опублікування на офіційному веб-сайті Вищого антикорупційного суду.

Це рішення набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги всіма учасниками справи, якщо апеляційну скаргу не було подано. У разі подання апеляційної скарги це рішення, якщо його не скасовано, набирає законної сили після повернення апеляційної скарги, відмови у відкритті чи закритті апеляційного провадження або прийняття постанови судом апеляційної інстанції за наслідками апеляційного перегляду.

Повний текст рішення складено 25 серпня 2023 року.

Суддя-доповідач:

/підпис/

Широка К. Ю.

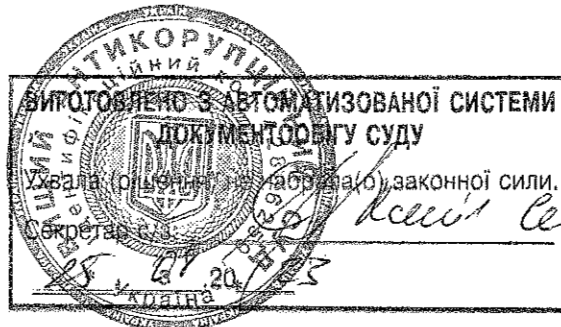
Судді:

/підпис/

Олійник О. В.

Саландяк О. Я.

/підпис/

арк.
...ар судового засідання відділу
...абсередження судового процесу
...арк. Вищого антикорупційного
суду
К. А. Севрюк

* Україна *